

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЕЛЕКТРОННОТО И ДИСТАНЦИОННОТО ОБУЧЕНИЕ В СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Развитието на информационните технологии, мултимедията и интернет позволи създаването на платформи за електронно обучение и трансформирането на значителна част от курсовете на традиционното дистанционно обучение в електронни и достъпни в мрежата. С разпространението на технологиите за синхронна комуникация (видео-конференции, стаи за разговори, форуми), на web 2.0 (блогове, уики и пр.), а вече и на учене с мобилни технологии (m-learning), дистанционното обучение все повече се доближава от една страна до характеристиките на традиционното обучение, като възпроизвежда основните му характеристики, но от разстояние, а от друга, до характеристиките на електронното обучение. Тъй като днес дистанционното обучение приоритетно се осъществява в електронна учебна среда и използва електронно базирани ресурси и учебни материали, дистанционното обучение често се идентифицира с електронното и се нарича „електронно дистанционно обучение” или „дистанционна форма на електронно обучение” (ДФО).

Практиката на най-добрите университети в света показва, че електронното дистанционно обучение има потенциала да промени начина, по който преподаваме и учим. То предоставя нови възможности за повишаване на стандартите, за разширяване на участието в ученето през целия живот, за персонализиране на учебния процес и създаване на предпоставки за обогатяване на учебния опит и качеството на учене. Провеждано в дистанционна форма, електронното обучение създава предпоставки за достигане до обучаемите в избрано от тях време и място. С това се разширява спектърът от категории обучаеми, получаващи достъп до обучение и образование – фактор, особено важен в условията на пазарна икономика и информационно общество, конкуренция в образователния сектор и изисквания за учене през целия живот.

В настоящата Стратегия понятието „електронно обучение” (e-learning) се използва в широкият смисъл на това понятие, а именно като подпомогнат от информационните и комуникационни технологии (ИКТ) процес на преподаване и учене, имащо за цел повишаване на неговото качество. В същото време в текстовете на стратегията често ще се визира и електронното обучение в тесния смисъл на неговото дефиниране, а именно, като обучение, при което преподаването, ученето и педагогическата комуникация се реализират в електронна учебна среда, в която е предоставен и достъп до разнообразни мултимедийни технологии и ресурси, подпомагащи тези процеси. В това си определение електронното обучение се доближава в най-голяма степен до понятието „електронно дистанционно обучение“ или „дистанционна форма на електронно обучение”.

Софийският университет има вече значителен опит в използване на базирани на ИКТ среди за електронно обучение, развивани през последните десет години от различни факултети, центрове и научни проекти.

2. ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕЛЕКТРОННОТО И ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ В СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Стратегията за електронно и електронно дистанционно обучение има за цел да дефинира посоката на тези форми на обучение в Софийския университет, да даде конкретни насоки за работа на управленския, академичен и административен състав, включен в проектирането и провеждането на такъв вид обучение, както и в оценяването и осигуряването на неговото качество.

Друга функция на **Стратегията** е да окуражава преподавателите да се ангажират с дейности, свързани с електронното и дистанционно обучение, където то е уместно и приложимо, като разкрива, подкрепя и прави публично достойние възможностите му за повишаване на качеството на преподаване и учене, а в същото време осигурява признаване на техния труд и принос за развитието на образователната политика и практика на университета.

Осъществяването на **Стратегията** ще повиши престижа на Софийския университет като институция, предлагаща висококачествени образователни услуги в унисон със съвременното развитие на теорията на обучението и на образователните технологии, като в проектирането на тези нов тип услуги прилага научно обоснован подход, базиран на резултати от изследвания и доказани постижения на практиката на електронното дистанционно обучение в световен мащаб.

Стратегията се базира на презумпцията, че електронното дистанционно обучение се отнася до ученето, а не до ИКТ и че то следва да се изгражда върху **шест ключови принципа**:

- перманентна свързаност на обучаемите и преподавателите;
- гъвкавост на ученето и учебната среда;
- интерактивност;
- колаборативност;
- мотивация и ангажираност на студентите;
- индивидуализация на учебния процес.

В този смисъл, **Стратегията** предлага насоки за действие, основани на потребностите и изискванията на студентите и на качеството на ученето и преподаването.

Настоящата **Стратегия** е създадена на основата на опита и експертното знание на преподаватели и учени от Софийския университет, специализирали в областта на електронното и дистанционното обучение и на приложението на информационните и комуникационните технологии в образованието.

Разработването на **Стратегията** е подчинено на общоприетите европейски и национални принципи и идеи в сферата на обучението и образованието. В съдържателен план приоритетни за разработваната **Стратегия** са потребностите на Университета, на неговите преподаватели и студенти, а не императивите и развитието на ИКТ.

Университетът ще осъществява мерки за информиране на академичната общност относно целите на стратегията, етапите и формите на реализация, финансовото ѝ осигуряване, значението ѝ за научното и образователното пазарно позициониране на Софийския университет.

3. КЛЮЧОВИ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ЦЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕЛЕКТРОННОТО И ДИСТАНЦИОННОТО ОБУЧЕНИЕ В СУ

В следващите 5 години Университетът ще:

1. **развива и усъвършенства електронното обучение с цел въвеждане на дистанционна форма на обучение** като интегриран и признат елемент на обучението и фактор за подобряване на качеството на преподаването и ученето в Софийския университет;
2. **повиши качеството и гъвкавостта на ученето** на студентите и академичния състав чрез предлагане на качествени програми за ДФО, създавани с участие на потребители и студенти;
3. разполага с добре развит и апробиран подход за **създаване, подпомагане, поддържане и признаване на модули и програми**, които съдържат значителен дял електронно базирани и поддържани учебни дейности и съдържание, включително и изцяло дистанционни;
4. разработи и приложи научно обоснован и доказал ефективността си **педагогически модел за реализиране, поддържане и оценка на качествено електронно учене**, включително и в дистанционната му форма;
5. проучи, установи и отговори на изискванията за специфично **ресурсно осигуряване на електронното обучение**, включително в дистанционната му форма, като ще адаптира наличната си система за ресурсно осигуряване и администриране на обучението към тези изисквания;
6. ще разработи **инвестиционна стратегия за осигуряването на надеждни и адекватни електронни образователни услуги**, помощен персонал и инфраструктура за тяхното предоставяне както до университетския персонал и обучаемите, така и до широк спектър от външни потребители на образователни услуги и продукти.

4. ЗАДАЧИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Целите на стратегията ще бъдат постигнати чрез изпълнението на следните конкретни задачи, които ще бъдат публично огласени и достъпни в документи на Университета и неговите звена, провеждащи дистанционно и електронно обучение.

4.1 Задача 1 Прилагане на електронните информационни и комуникационни технологии за повишаване на качеството на обучението

1. Чрез своята Стратегия за развитие на електронното и дистанционното обучение Софийският университет се ангажира да създава условия и да гарантира висококачествено преподаване и учене, подпомагано от съвременните електронни информационни и комуникационни технологии за студентите от всички форми и степени на обучение, включително и с въвеждането на дистанционна форма на електронно обучение.

Университетът признава ползата от електронното обучение по отношение на:

- прилагане на ориентиран към студентите и персонализиран подход на обучение;
- подпомагане на студентите за постигане на по-високи нива на контрол в организацията на собственото им обучение.

2. Университетът цели да направи достъпни за студентите възможностите за електронното дистанционно обучение на всички образователни нива и по всички програми, курсове и модули, като им позволи да развият информационни умения, които са основен компонент на съвременната „образованост“, подпомагайки формирането на млади личности и специалисти, способни да живеят и работят в условията на икономика, базирана на знанието и да повиши конкурентоспособността им на пазара на труда. За тази цел

Университетът осигурява помощ и ръководство на студентите относно ученето във виртуална среда от Университетския център и от факултетските центрове за дистанционно обучение и от Университетския център за информационни и комуникационни технологии (УЦИКТ).

3. Университетът се ангажира да подпомогне и улесни интеграцията на електронното дистанционно обучение в учебните планове и програми. Университетът ще подкрепя, мотивира и стимулира иновативността в електронното дистанционно обучение, електронното оценяване, електронните образователни услуги за студентите и електронната обратна връзка и иновационните педагогически подходи, свързани с тях, като улеснява разпространението на добри практики в тези области.

4. Университетът признава уникалната възможност, която информационните и комуникационни технологии предлагат за подпомагането на самостоятелността в обучението на студентите, докато работят в университета, въкъщи или от работното си място. Електронното обучение ще се използва за подпомагане на дистанционната форма на обучение и разнообразните педагогически подходи за нейното осъществяване. Университетът се задължава да осигури разработването на адекватни механизми за подпомагане на разработването и одобряване на модули/програми за електронно и дистанционно обучение.

5. Университетът ще продължи да осигурява хардуерна и софтуерна поддръжка за улесняване на достъпа до предоставените учебни ресурси на територията на кампусите (включително и за връзка между тях), както и за осъществяване на учене, подпомогнато от ИКТ и комуникация между всички членове на университетската общност, независимо къде се намират.

6. Университетът ще използва възможностите на виртуалните обучителни среди за подобряване на достъпа и възможностите за обучение на студенти със специфични образователни потребности, както и за адаптирането им, там, където това е възможно, към техните специфични потребности.

7. Университетът ще въведе и разшири използването на софтуер за разпознаване на плагиатството и ще използва ИКТ и като средство за превенцията на това явление.

4.2 Задача 2 Информационна инфраструктура

Основна насока за развитие на дистанционна форма на електронно обучение ще бъде създаването и поддържането на **техническа и технологична инфраструктура** за провеждане на ДФО (на базата на съществуващата и нейното надграждане), която да осигури на университетско и на факултетско равнище компютърното/мрежовото осигуряване на учебните електронни курсове и дейности и достъпа на студентите и персонала до тях.

4.2.1 Основните критерии, които ще залегнат в основата на решенията за използване на електронни среди за обучение, ще бъдат:

- достъпност на използване от всички потенциални потребители; съвместимост с други системи и особено с административната система на Университета;
- устойчивост;
- цена.

4.2.2 Университетът ще осигури автоматизирана система за управление на процеса на дистанционна форма на електронно обучение (система за управление на обучението и система за управление на учебното съдържание), включваща база от учебни планове,

програми, учебни материали и тестове, създадени при спазване на съответни стандарти за електронно дистанционно обучение.

4.2.3 Университетът ще работи за осигуряване на студентите на бърз достъп до електронните ресурси с минимум усилия, чрез интеграция на вътрешните системи и прилагане на ИКТ, които да улесняват външните взаимодействия.

4.2.4 Университетът ще създаде хранилища, подходящи за разпространение на различни по вид дигитални учебни ресурси, като при това осигури нормативни, технологични и организационни мерки за гарантиране на спазването на авторските права.

4.3 Задача 3 Оценяване и поддържане на качеството на електронното и дистанционното обучение

Университетът се задължава да предоставя висококачествени възможности и ресурси за електронно дистанционно обучение, съизмерими и съвместими с образователните услуги, които той предлага чрез други средства. За да постигне това, университетът се ангажира да осигури следното:

- въвеждане на Система за поддържане и контрол на качеството на електронното дистанционно обучение;
- непрекъснат и задълбочен процес на проверка, мониторинг и подкрепа на предлаганите образователни услуги и продукти, които цели да се осигури качество и стандарти на обучението като цяло и на електронното дистанционно обучение в частност;
- ясни механизми за насърчаване и разпространение на добри практики в използването на електронното дистанционно обучение за повишаване на качеството на обучение в Университета;
- организиране на събития като семинари, кръгли маси, конференции и др. за запознаване на академичната общност, както и за национално и международно представяне на постиженията и добрите практики на Софийския университет в областта на изследването и приложението на електронното дистанционно обучение.

4.4 Задача 4 Нормативна уредба

За регламентиране на организацията и провеждането на електронното и дистанционното обучение в Софийския университет ще бъдат разработени и приети следните вътрешноуниверситетски документи и системи:

- Правилник за планирането, организацията и провеждането на електронното дистанционно обучение в СУ „Св. Климент Охридски” в съответствие с чл. 5 от Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционната форма на обучение във висшите училища;
- Система за поддържане и контрол на качеството на електронното дистанционно обучение и съгласуване на системата с вътрешно университетската система за поддържане и контрол на качество на обучението и превръщането ѝ в нейна съставна част. Системата трябва да стане основа за признаването на курсовете на факултетско и университетско ниво чрез включване на стандарти и индикатори за оценка на качеството на електронното дистанционно обучение по отношение на:
 - дизайна на курсовете;

- дизайна на електронните учебни материали въз основа на предварително определени принципи на класифициране, категоризиране и оценка на електронните образователни ресурси;
- дизайна на електронните учебни дейности;
- оценяването на постиженията на студентите и контрол на техния прогрес;
- Университетски критерии и стандарти за разработване и приемане на учебна документация за дистанционна форма на електронно обучение – учебни планове и програми, квалификационни характеристики, електронни учебни ресурси и др. за провеждане на електронно и дистанционно обучение;
- Организация и процедури за разработване и приемане на учебна документация за образователните степени, предлагани в дистанционна форма на електронно обучение;
- Ясно определяне на ролите на преподавателите, софтуерните специалисти, администрацията, помощния персонал и др. при разработване и приемане на материали за електронно дистанционно обучение, преподаване, консултиране на студенти и т. н.
- Установяване на механизми за гарантиране на сътрудничество и обмен на материали за електронно дистанционно обучение в границите на университета;
- Система за получаване на обратна връзка за ефективността на електронното дистанционно обучение от страна на участниците в него;
- Регламентация на правото на интелектуална собственост върху разработените електронни учебни материали;
- Документи с информация за кандидат-студентите относно естеството и съдържанието на електронното дистанционно обучение и техническите изисквания на СДФО и др.

4.5 Задача 5 Административна инфраструктура

4.5.1 За осъществяване на дейностите по тази Стратегия се създават или реструктурират следните структури:

- Университетски център за дистанционно обучение (ЦДО) в съответствие с чл. 6. ал. 1 и 2 от Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционната форма на обучение във висшите училища. ЦДО осъществява методическо ръководство, оценка и контрол на качеството на дистанционната форма на обучение в СУ, подпомага развиването и внедряването на тази форма на обучение в СУ.
- Факултетни центрове за дистанционно обучение.

4.5.2 Правомощията и задълженията на университетския ЦДО и на факултетните центрове за дистанционно обучение, координацията им с други съществуващи звена и цялостната организация на дистанционната форма на обучение се определят с Правилник за планирането, организацията и провеждането на електронното дистанционно обучение в СУ „Св. Климент Охридски”.

4.5.3 Университетският център за информационни и комуникационни технологии (УЦИКТ) подпомага технологичното и техническото осигуряване на дистанционното обучение.

4.5.4 Разработването и апробирането на електронни дистанционни курсове и програми за трите образователни квалификационни степени се осъществяват от факултетите на

Софийския университет с научната и логистична подкрепа на университетския Център за дистанционно обучение и на УЦИКТ.

4.6 Задача 6 Икономически модел и маркетингова политика

4.6.1 Разработване на **маркетингова политика и стратегия** по отношение на електронното дистанционно обучение. Набелязване на нови целеви групи (студенти) и начините за достигане до тях, включително и чуждестранни студенти. Отделяне на специално внимание към разработването на отделни курсове и малки програми, насочени към “повишаване на квалификацията на специалисти с висше образование”.

4.6.2 Разработване на икономически (бизнес) модел за провеждане на електронно дистанционно обучение, който да включва и бизнес план на един курс/програма, отчитащ възможностите за възвращаемостта на разходите, както и примерен бюджет на разходите.

4.6.3 Проучване на работното натоварване на академичния персонал, ангажиран с електронни учебни курсове и на опита на други университети в това отношение.

4.6.4 Одобряване на университетска политика за мотивиране на преподавателите за разработване на електронно учебно съдържание и за провеждането на електронно дистанционно обучение, включваща отчитане на времето за разработване, онлайн заетостта и други ангажименти и приравняването на тези дейности към натовареността в традиционното обучение;

4.6.5 Регламентиране на възможностите за наемане или назначаване на експерти в областта на електронното дистанционно обучение за проектиране на курсове и повишаване на квалификацията на персонала и на възможностите за създаване на нови работни места за ИКТ специалисти (проектанти на учебно съдържание, web специалисти и др.), които да осигурят безпроблемно интегриране и провеждане на електронното и дистанционното обучение и да подпомагат академичния персонал.

4.6.6 Разработване на план за допълнително финансиране електронното дистанционно обучение чрез:

- участие на университета в национални и международни изследователски проекти и програми;
- привличане на целеви средства от държавата;
- връзки с ИКТ бизнеса, фондации и пр.

4.7 Задача 7 Повишаване на квалификацията на състава в областта на електронното дистанционно обучение

4.7.1 Университетът осъзнава необходимостта от повишаване на квалификацията на университетския състав – академичен и административен – по отношение на знания, умения и компетенции в областта на електронното дистанционно обучение – неговото проектиране, провеждане и оценяване. За гарантиране на развитието и подпомагането на електронното дистанционно обучение Университетът се задължава да осигури подходяща подготовка, подкрепа и ресурси за персонала в дългосрочен план, между които:

- Проучване на потребностите от обучение на преподавателите и административния персонал в сферата на електронното дистанционно обучение;
- Проучване на компетенциите на състава в областта на електронното дистанционно обучение;
- Разработване на система за запознаване на персонала с електронното дистанционно обучение;

- Разработване на система за квалификация на преподавателите, включваща разнообразни форми като курсове, семинари, инструктиране, достъп до служби за поддръжка;
- Технологична, методическа и ресурсна подготовка и подкрепа на преподавателите, които ще провеждат електронното дистанционно обучение;
- Определяне на годишен бюджет за квалификация и подпомагане на преподаватели в тази област.

4.7.2 Университетът ще подкрепя групите за професионално общуване и развитие на състава.

4.7.3 Приемайки, че повишаването на качеството на обучение се осигурява и чрез изследване на неговото състояние и вземане на управленски решения на тази база, Университетът ще подкрепя изследователските проекти и общности, насочени към проучване на състоянието и развитието на електронното дистанционно обучение, както и на капацитета на академичния и административния персонал да го предоставя.

5. ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПРОГРЕСА В ПРИЛАГАНЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

За последователното и ефективно изпълнение на целите и задачите на настоящата Стратегия се определят следните **измерими индикатори** за обективно оценяване на постигнатите резултати и степента на постигане на поставените цели:

Задача	Отговорник	Срок	Индикатор за изпълнение
Създаване на Университетски център за дистанционно обучение	Зам.-ректор учебна дейност	юни 2014	Създаден Университетски център за дистанционно обучение
Създаване на Факултетни центрове за дистанционно обучение	Декански ръководства, Ръководители на проекти	декември 2014	Създадени не по-малко от 6 Факултетни центъра за дистанционно обучение
Приемане на Правилник за планирането, организацията и провеждането на електронното дистанционно обучение в СУ „Св. Климент Охридски”	Зам.-ректор учебна дейност	април 2014	Приет от АС Правилник
Създаване и поддържане на технологична инфраструктура за провеждане на ДФО	УЦИКТ	декември 2014	Действаща инфраструктура за провеждане на ДФО
Въвеждане на автоматизирана система за управление на процеса на ДФО	УЦИКТ	декември 2015	Въведена автоматизирана система за управление на процеса на ДФО

Създаване на хранилища за дигитални учебни ресурси	Център за дистанционно обучение, Университетска библиотека, Ръководители на проекти	декември 2014	Създадено хранилище за дигитални учебни ресурси
Приемане на Университетски критерии и стандарти за разработване и приемане на учебна документация за ДФО	Център за дистанционно обучение	юни 2014	Приети от АС Университетски критерии и стандарти за разработване и приемане на учебна документация за ДФО
Приемане на процедури за разработване и одобряване на учебна документация за ДФО	Център за дистанционно обучение	юни 2014	Приети от АС процедури за разработване и одобряване на учебна документация за ДФО
Въвеждане на Система за поддържане и контрол на качеството на ДФО	Център за дистанционно обучение	октомври 2014	Приета от АС и действаща Система за поддържане и контрол на качеството на ДФО
Въвеждане на Система за получаване на обратна връзка	Център за дистанционно обучение	октомври 2014	Приета от ЦДО и действаща Система за получаване на обратна връзка
Разработване на маркетингова политика и стратегия по отношение на електронното дистанционно обучение	Зам.-ректор учебна дейност, Център за дистанционно обучение	март 2015	Разработена маркетингова политика и стратегия за ДФО
Разработване на икономически модел за провеждане на ДФО	Зам.-ректор учебна дейност, Главен финансист, Център за дистанционно обучение	март 2015	Разработен икономически модел за провеждане на ДФО
Одобряване на университетска политика за мотивиране на преподавателите в ДФО	Зам.-ректор учебна дейност, Център за дистанционно обучение	март 2015	Одобрена от АС политика за мотивиране на преподавателите в ДФО
Проучване на потребностите от обучение на преподавателите и	Център за дистанционно обучение	октомври 2014	Проведено проучване на потребностите от обучение на

административния персонал в сферата на електронното дистанционно обучение			преподавателите и административния персонал
Проучване на компетенциите на състава в областта на електронното дистанционно обучение	Център за дистанционно обучение	октомври 2014	Проведено проучване на компетенциите на състава в областта на електронното дистанционно обучение
Разработване на система за запознаване на персонала с електронното дистанционно обучение	Център за дистанционно обучение	декември 2014	Разработена система за запознаване на персонала с електронното дистанционно обучение
Разработване на система за квалификация на преподавателите	Център за дистанционно обучение	декември 2014	Разработена система за квалификация на преподавателите
Подобряване на достъпа и възможностите за обучение на студенти със специфични образователни потребности до ДФО	Център за дистанционно обучение, Декански ръководства, Ръководители на проекти	март 2015	Осигурен достъп на студенти със специфични образователни потребности до ДФО
Въвеждане на софтуер за разпознаване на плагиатството	Център за дистанционно обучение	март 2015	Въведен софтуер за разпознаване на плагиатството

Стратегията е приета с решение на Академическия съвет, протокол №8 от 19 март 2014 г.